

KRYSTYNA KUKULCZANKA
MARIA GRACZ-NALEPKA
KRYSTYNA ZIEMBA
OGRÓD BOTANICZNY UNIWERSYTETU WROCŁAWSKIEGO

AKLIMATYZACJA *BLETILLA STRIATA* RCHB. f. W OGRODZIE BOTANICZNYM WE WROCŁAWIU

Prowadzone od 1976 roku w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Wrocławskiego badania nad ochroną rodzimych storczyków i introdukcją storczyków strefy umiarkowanej objęły również *Bletilla striata* Rchb. f. [5]. Dotychczas gatunek ten znany jest w Polsce tylko z kolekcji roślin uprawianych w chłodnej szklarni w ogrodach botanicznych.

Bletilla striata Rchb. f. wraz z 5—8 innymi gatunkami należy do rodzaju *Bletilla* z podrodziny *Orchidoideae*, plemienia *Arethuseae* i podplemienia *Arethusinae* [2]. W naturze występuje na zboczach górskich w Japonii, w Chinach, we Wschodnim Tybecie i na Okinawie [1].

Bletilla striata jest storczykiem gruntowym, chociaż tworzy zielone, okrągłe, spłaszczone pseudobulwy częściowo nad powierzchnią lub tuż pod powierzchnią gleby. Charakteryzuje ją wzrost sympoidalny. Corocznie wytwarza nowe pędy zakończone 4—7 kwiatowymi kwiatostanami. Jest byliną, która na okres zimy traci liście. Kwiaty średnicy około 4 cm, o jednakowych działkach okwiatu i wyraźnie wysuniętej warzce są różowo-amarantowe z intensywniej zabarwioną, amarantowo-purpurową warzką i kremową gardzielą. Nieco zwisające na pędzie kwiaty, nie zawsze się rozchylają (ryc. 1).

Już pod koniec XVIII wieku *Bletilla striata* znalazła się w europejskich kolekcjach roślin egzotycznych [1, 3]. Do dzisiaj jest uprawiana w doniczkach w chłodnej szklarni lub przechowywana tam zimą, a wiosną wystawiana do gruntu. Pod staranym okryciem może jednak zimować w gruncie w Anglii [4], jak i w krajach zachodniej i południowej Europy [3, 6]. Sadowsky [6] zwraca uwagę, iż odporność na niskie temperatury zależy od jej pochodzenia geograficznego, ekotypy z Chin są bardziej odporne od japońskich.

W roku 1977 wysadzono do gruntu 2 rośliny *Bletilla striata* o różnym pochodzeniu, uprzednio uprawiane w chłodnej szklarni Ogródu. Obie rośliny miały po kilkanaście pędów; roślinę A charakteryzowały duże liście o jasno zielonej barwie i obfite kwitnienie, natomiast roślinę B mniejsze, ciemno zielone liście. Roślina B kwitła, lecz niezbyt obficie. W Ogrodzie wybrano stanowisko otwarte, ciepłe, tylko

lekkie zacienione w godzinach południowych. Rośliny wysadzono do gleby gliniastej o pH około 6, do której dodano ziemię liściową. Pod warstwą gleby znajduje się gruzowisko, zapewniające dobry drenaż i odpływ nadmiaru wody.

Pięcioletnia uprawa roślin *Bletilla striata* w gruncie pozwoliła poczynić spostrzeżenia. Rośliny bardzo dobrze zimują pod kilkunastocentymetrową warstwą suchych liści dodatkowo okrytych gałązkami świerka. Dotychczas nie zaobserwowano żadnych uszkodzeń roślin. Wzrost roślin jest silny, a pokrój charakterystyczny dla gatunku (ryc. 2). Wielkość liści jest normalna; największe liście rośliny A osiągają

Ryc. 1. Kwiatostan *Bletilla striata* Rchb. f. (fot. R. Kamiński)

50 cm długości, zaś rośliny B 20 cm. Rokrocznie obserwuje się zwiększenie liczby pędów 20—45% (tab. I). Wiosenne pobudzenie do wzrostu pędów *Bletilla striata* uprawianych w gruncie następuje późno, bo między 25 IV a 4 V (tab. I). Jesienne obumieranie liści i pędów uzależnione jest od przebiegu pogody. Następuje wraz z jesiennymi przymrozkami, zwykle pod koniec października lub w listopadzie. W pierwszych dniach października 1980 roku nagłe obniżenie temperatury do kilku stopni poniżej zera spowodowało zwarzenie liści i pędów.

Różni autorzy [1, 3, 4, 6] podają, iż *Bletilla striata* kwitnie od maja do lipca.

Rośliny uprawiane w szklarni Wrocławskiego Ogrodu kwitną już w lutym i marcu. Roślina A rosnąca w gruncie zakwitła w ostatnich dniach maja lub w pierwszych dniach czerwca, po pięciu tygodniach od wiosennego pojawu pędów (tab. I). Roślina B, która kwitła w szklarni, w czasie pięcioletniej uprawy w gruncie nie zakwitła. W szklarni większość pędów siostrzanej rośliny A wykształca kwiatostany, natomiast w gruncie w latach 1978, 1979 i 1980 ponad 30% pędów rośliny A wydało kwiaty. W roku 1981 roślina A nie zakwitła, prawdopodobnie wskutek wpływu wczesnych przymrozków jesiennych w roku poprzednim.

Ryc. 2. Kwitnąca roślina *Bletilla striata* Rchb. f. w Ogrodzie Botanicznym w czerwcu 1980 roku (fot. R. Kamiński)

Po zapyleniu kwiatów *Bletilla striata* przez owady w obrębie tej samej rośliny A w latach 1979 i 1980 zebrano żywotne nasiona. Nasiona z niedojrzałych torebek zwarzonych październikowym przymrozkiem bezzwłocznie wysiane skielkowały w warunkach *in vitro*.

Na podstawie pięcioletnich obserwacji można stwierdzić, że wysadzone do gruntu w Ogrodzie Botanicznym we Wrocławiu rośliny *Bletilla striata* Rchb. f. rosną dobrze, tworzą liczne przybyszowe pędy, jednak niezadowolająco kwitną. Hawkes [4] podaje, że rośliny nieprzesadzone, tworzące silną bryłę korzeniową w doniczce

kwitną obficie. Sadowsky [6] tłumaczy słabe kwitnienie roślin tego storczyka w gruncie zbyt zacienionym stanowiskiem. Bez przeprowadzenia ścisłych badań trudno jest jednoznacznie określić przyczynę niezakwitania rośliny B i niezadawałającego kwitnienia rośliny A. Być może storczyk ten do zainicjowania pąków kwiatowych wymaga okresu dojrzewania pseudobulw jesienią, już po utracie liści, a zbyt nagle lub opóźnione przerwanie wegetacji wpływa na ograniczenie kwitnienia.

TABELA I

Obserwacje fenologiczne *Bletilla striata* Rchb. f.

Rok obserwacji	Data ukazywania się pędów nad powierzchnią ziemi	Roślina B		Roślina A	
		Liczba pędów	Liczba pędów	Początek kwitnienia	Liczba kwiatostanów
1978	4 V	17	20	12 VI	7
1979	28 IV	24	29	28 V	10
1980	25 IV	33	37	30 V	12
1981	29 IV	39	52	nie kwitła	
1982	3 V	48	64	9 VI	4

Może też decydować wiosenny przebieg temperatur w czasie rozwijania się pędów. W ciągu kilku lat stanowisko, na którym rosną rośliny *Bletilla striata* uległo większemu zacienieniu wskutek rozrostu jabłoni, która w pierwszych latach ocieniała rośliny tylko od południa. Potwierdzałyby to sugestie Sadowskyego [6]. Zagadnienie kwitnienia *Bletilla striata* Rchb. f. wymaga dalszych szczegółowych badań.

LITERATURA

- [1] Bechtel H., Cribb P., Launert E., 1980. Orchideenatlas. Ulmer-Stuttgart, 62—63.
- [2] Dressler R., 1974. Classification of the Orchid Family. Proceedings 7 th World Orchid Congress, Colombia, 259—278.
- [3] Encke B., 1958. Pareys Blumengärtnerei. Berlin—Hamburg, 429.
- [4] Hawkes A. D., 1965. Encyclopedia of Cultivated Orchids. *Bletilla* Rchb. f. London, 67.
- [5] Kukułczanka K., Ziemia K., 1981. Voraussetzungen und Erfahrungen bei der Introduction einheimischer Orchideenarten im Botanischen Garten Wrocław. Wyd. Pädagogische Hochschule Erfurt/Mühlhausen (w druku).
- [6] Sadowsky O., 1968. Orchideen im eigenen garten. BLW München—Basel—Wien, 26—28.

Prof. dr Krystyna Kukułczanka
 Mgr Maria Gracz-Nalepka
 Mgr Krystyna Ziemia
 Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego
 ul. Sienkiewicza 23, 50-335 Wrocław